

HEMŞİRELİK BİLİMİ
Dergisi

Journal of
NURSING SCIENCE

Hemşirelik Bilimi Dergisi

Journal of Nursing Science

<http://dergipark.gov.tr/hbd>

e-ISSN:2636-8439

Orijinal Araştırma

Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Kan Bağışına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi Nursing Students' Blood Donation Determination Of Attitudes

Elçin EFTELİ ^{a,*}, Emel TUĞRUL ^b, Senan ERGİN ^c

^a Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, BURDUR

^b Adnan Menderes Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, AYDIN

^c Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları ve Hemşireliği Ana Bilim Dalı, BURDUR

ÖZET

Giriş: Kan bağı toplumsal olarak kişisel sorumluluklarımızdan biridir ve toplum içerisinde yardımlaşma, dayanışma gibi değerlerimizi geliştirerek toplumsal sorumluluklarımızı yerine getirmemizde farkındalık uyandırmaktadır. Kan bağışına yönelik toplumsal bilincin oluşması ve gelişmesi eğitim ile gerçekleştirilebilir.

Amaç: Bu araştırmanın amacı hemşirelik bölümü öğrencilerinin kan bağışına yönelik tutumlarının belirlenmesidir.

Gereç ve Yöntem: Araştırma 2017-2018 öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde eğitim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden 402 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmada "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Kan Bağışı Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Veriler sayı, yüzde, student t testi ve varyans analizi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırmaya katılanların yaş ortalamalarının 20.52 ± 1.77 olduğu ve %76.4'ünün kadın ve % 23.6'sının erkek olduğu belirlendi. Öğrencilerin kan bağışı tutumu toplam puan ortalamaları 83.47 ± 9.47 'dir. Ölçek toplam puanları ile öğrencilerin sınıfları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları değerlendirildiğinde; öğrencilerin kan bağışı tutum ölçeği toplumsal ve sosyal sorumluluk, endişe ve toplumsal görüş ve anlayış boyutu puan ortalaması sırasıyla 50.32 ± 5.28 , 22.17 ± 6.29 , 10.97 ± 3.46 'dır. Toplumsal ve sosyal sorumluluk alt boyutu ortalamasının kadınlarda daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin kan bağışı tutum ve davranışlarının olumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi, Kan bağışı, Tutum.

ABSTRACT

Background: Blood donation is one of our personal responsibilities socially and it awareness that we fulfill our social responsibilities by improving our values like cooperation and solidarity within the society. The development of social consciousness about blood donation can be realized through education.

Aim: The aim of this research is to determine the attitudes of the nursing department students towards blood donation.

Methods: Research is designed as descriptive research. The study was conducted with Mehmet Akif Ersoy University Health Sciences Faculty 402 students who were educated in the nursing department and accepted to participate in the research in the 2017-2018 academic year. "Introductory Information Form" and "Blood Donation Attitude Scale" were used in the study. Data were analyzed frequencies, percentage, student t test and analysis of variance.

Results: It was determined that the average age of the participants was 20.52 ± 1.77 , 76.4% were female and 23.6% were male. The total score average of students' blood donation attitude is 83.47 ± 9.47 . It was determined that there was a statistically significant difference between the total scores of the scale and the classes of the students. When sub-dimensions of the scale are evaluated. The mean scores of students' blood donation attitude scale social and social responsibility, anxiety and social opinion and understanding dimension scores were respectively 50.32 ± 5.28 , 22.17 ± 6.29 , 10.97 ± 3.46 . The average social and social responsibility subscale was found to be higher and statistically significant in women.

Conclusion: It was determined that the blood donation attitudes and behaviors of the nursing students in the study were positive.

Keywords: Attitude, Blood donation, Nursing student.

*Bu çalışma 4-6 Nisan 2018 tarihleri arasında Çanakkale'de düzenlenen 17. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

*Sorumlu Yazar: Elçin EFTELİ

Adres: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, BURDUR

e-posta: culker@mehmetakif.edu.tr, elcin.efteci@gmail.com

Giriş

Kan, geçmişten günümüze sağlığın ve yaşamın temel simgesi olup, “kaynağı insan olan ve elde edilmesi için başka alternatif bulunmayan eşsiz bir tedavi aracı” olarak bilinmektedir (Hablemitoğlu, Özkan ve Yıldırım, 2010). Ameliyatlar, hastalıklar, kazalar gibi nedenlerle her gün binlerce insanın kan nakline ihtiyacı olmaktadır (Randa, Cömert, Adıgüzel, Balıkçioğlu, Örnekol, Bayındır, Bakal, 2011). Kan bağıışı “Tam kan veya kan bileşenlerinden en az birinin bağıışlanması işlemi” olarak tanımlanmaktadır (TC Sağlık Bakanlığı, 2013).

Kan bağıışı hem bağıışlayan bireyin hem de özellikle o kana ihtiyacı olan bireyin sağlığı bakımından çok önemlidir. Çünkü sağlıklı yaşamda önemli bir yeri olan kan, özellikle hayat için gerekli olan oksijeni, suyu ve gıda maddelerini vücudun tüm hücrelerine taşımaktadır (Al Drees, 2008). Özellikle kan bağıışının yapılmasında bağıışçı hem fizyolojik hem de anatomik açıdan fayda sağlar. Çünkü bağıışçı, kan bağıışında bulunmadan önce AIDS, hepatit B, hepatit C, frengi ve sarılık gibi hastalık belirtilerini gösterebilecek testlerden geçmektedir. Böylece bağıışçı herhangi bir hastalığa sahip olması durumunda hastalığa karşı erken tanı yapılmış olacaktır (Kutlu ve Babadoğan, 2003). Ayrıca kan bağıışı sonrası insan vücudu tekrar kan üretmek için genç hücrelerden oluşup vücut direncini artırmaktadır (Akalin, Başkan, Saçar, Kutlu ve Turgut, 2011). Kan ve kan ürünleri özellikle ağır kazalar, yaralanmalar ve ameliyat sonrası yoğun kan kaybı gibi tıbbi acil durumlarda kan verilen kişinin yaşamının devamı açısından çok önemlidir (Daştan ve Kıranşal, 2013; Marantidou, Loukopoulou, Zervou, Martinis, Egglezou, Fountouli, Maniatis, 2007; Wiwanitkit, 2000). Aynı zamanda, hemofili, lösemi, aplastik anemi gibi hematolojik hastalıklar, kanser tedavisi olan hastalar ve gebeler içinde yaşam kurtarıcı olabilir (Al Drees, 2008; Güler ve Armağan, 2003; Marantidou ve ark., 2007; Wiwanitkit 2000; Yıldız, Emekdaş, Kanık, Tiftik, Solaz, Aslan, Otağ, 2006)

Kan bağıışı özellikle gönüllülük esasına dayanan, topluma ve bireylerin kendilerine fayda sağlayacak davranışlardır. Kan bağıışı yapılması toplumsal olarak kişisel sorumluluklarımızdan biridir. Kan bağıışı toplum içerisinde yardımlaşma, dayanışma gibi değerlerimizi geliştirmenin yanı sıra, aynı zamanda toplumsal sorumluluklarımızı yerine getirmemizde de farkındalık uyandırmaktadır (Kaya, Sezek ve Doğan, 2007). Kan ve kan ürünleri ihtiyacı tüm toplumu ilgilendiren bir konudur. Ancak kan bağıışına ilişkin yanlış bilgi, tutum ve davranışlar, korkular ve inançlar kan bağıışına yönelik gönüllülüğü engellemektedir. Literatüre bakıldığında; farkındalık, sosyal sorumluluk, bilinçlilik, fedakarlığın ve kan verme merkezine erişim kolaylığının kan bağıışını olumlu etkilediği, bunun yanı sıra bilinçsizlik, bulaşıcı hastalık ve kan kaybı korkusu, yanlış inanç, tembellik ve kan verme merkezlerine ulaşım zorluğunun kan bağıışını olumsuz etkilediği görülmektedir (Alam ve Masalmeh, 2004; Allen ve Butler 1993; Cevizci, Erginöz, Yüceokur, 2010; Goncalez, Sabino, Chen, Salles, Chamone, McFarland, Murphy, 2008; Marantidou ve ark., 2007; Ringwald, Lange, Rabe, Zimmermann, Strasser, Hendelmeier, Eckstein, 2007; Sojka ve Sojka, 2008; Yaşar, Pehlivanoğlu, Işık, Çiçek, Gürsoy, Şimşek, Şengöz, 2008; Yıldız ve ark., 2006).

Kan bağıışına ilişkin ülkemizde ve dünyadaki durum incelendiğinde; dünya çapında yılda 107 milyon ünite kan bağıışı yapıldığı görülmektedir. 156 ülkenin raporlarına göre; 71 ülkenin kan bağıışı tedarikinin %90' nını gönüllü kan bağıışından elde ettiği belirtilmektedir (Özpuat, 2017). Gelişmiş ülkelerde gönüllü kan bağıışı nüfus oranının % 5'ini oluştururken Türkiye’de bu oran % 3.6 civarındadır (Özpuat, 2017; Türk Kızılayı, 2016). Bu doğrultuda kan bağıışına yönelik bu oranın yükseltilmesinde ve kan ihtiyacının giderilmesi hususunda önemli adımlar atılmalıdır. Bu adımların atılmasında ise eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Çünkü kan bağıışına yönelik toplumsal bilincin oluşması ve gelişmesi eğitim ile gerçekleştirilebilir. Kan bağıışının gerçekleşmesinde bireylerin sosyal sorumluluklarının farkında olmaları gerektiğini ve bu konuda bilinçlendirilmesi ve eğitim verilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar (Marantidou, Loukopoulou, Zervou, Martinis, Egglezou, Fountouli, Maniatis, 2007). Kan bağıışının bu kadar hayati öneme sahip olmasına rağmen ülkemizde kan bağıışının istenen düzeye henüz ulaşamamıştır (Özpuat, 2017; Türk Kızılayı, 2016). Bugün ve gelecekte bağıışların büyük çoğunluğunu karşılayacağı düşünülen üniversite öğrencilerinin tutumlarını belirlemek kan bağıışı oranının artması ve kan bağıışını özendirici girişimlerin belirlenmesi açısından önemlidir. Literatürde kan bağıışına karşı tutumların değerlendirildiği sınırlı çalışmalar bulunmakla birlikte geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıyla yapılmış çalışmalara rastlanamamıştır. Geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıyla tutumları belirlemenin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı Hemşirelik bölümü öğrencilerinin kan bağıışına yönelik tutumlarının belirlenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu araştırma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer

Araştırma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesini Hemşirelik bölümünde Şubat 2018-Mart 2018 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evreni/ Örneklemi

Araştırmanın evreninin 2017-2018 öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde eğitim gören 569 öğrenci oluşturmaktadır. Örnekleme ise 18 yaşını doldurmuş ve araştırmaya katılmayı kabul eden 402 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem büyüklüğünün gücü Cohen tarafından belirlenen standartlaştırılmış etki büyüklükleri kullanılarak hesaplanmış ve %80 olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Kan Bağıışı Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formunda; öğrencilerin sınıf,yaş,cinsiyet,mezun olunan lise,medeni durum,çalışma durumu,aylık gelir düzeyi, sosyal güvencesi,yaşadığı bölge, kaldığı yer ve kan bağıışı ile ilgili eğitim alma durumunun sorgulandığı 12 soru bulunmaktadır.

Kan Bağıışı Tutum Ölçeği; kan bağıışına ilişkin tutumları ölçen, 3 alt boyuttan oluşan 24 maddelik 5’li likert tipi bir ölçektir. Alt

boyutlar; “toplumsal ve sosyal sorumluluk”, “endişe” ve “toplumsal görüş ve anlayış”dır. Her üç boyuttada soru maddeleri “1” kesinlikle katılmıyorum, “2” katılmıyorum, “3” kararsızım, “4” katılıyorum ve “5” kesinlikle katılıyorum şeklinde puanlanmaktadır. 2, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 22, 23, 24. maddeler olumsuz maddelerdir. Ölçekten alınacak en yüksek puan 120’ dir. Puanın artması kan bağışına yönelik tutumun olumlu yönde arttığını göstermektedir. Çelik ve Güven (2015) tarafından geliştirilmiş ve geçerlilik güvenilirliği yapılmıştır. Cronbach-alpha güvenilirlik katsayısı .83’tür (Çelik ve Güven, 2015).

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın amacı hakkında öğrencilere bilgi verilerek araştırmayı kabul edenlerden yazılı bilgilendirilmiş gönüllü onam formu alınmıştır. Yazılı izinleri alındıktan sonra okul yönetimi ve araştırmacı işbirliğiyle ders saatleri dışında eğitim-öğretimin aksamayacağı zamanlar belirlenerek veri toplama araçları öğrencilere araştırmacı tarafından verilmiş ve formların doldurulması istenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi SPSS 18 paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ortalama, standart sapma, yüzdeler, frekans, student t ve anova testi kullanılmış ve çoklu karşılaştırma testi kullanılmıştır. İstatistiksel testlerde p<0.05 değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi için, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Grişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (Karar no: GO 2018/5) ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinden yazılı izin belgesi ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden araştırma hakkında bilgi verilerek yazılı onam alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılanların yaş ortalamalarının 20.52±1.77 olduğu ve %76.4’ünün kadın ve %23.6’sının erkek olduğu belirlendi (Tablo 1). Öğrencilerin kan bağışısı tutumu toplam puan ortalamaları 83.47±9.47’dir. Ölçek toplam puanları ile öğrencilerin sınıfları karşılaştırıldığında istatistiki olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (F: 2.718, p: 0.044). Yapılan çoklu karşılaştırma testine göre bu fark birinci sınıf öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Birinci sınıf öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamalarının diğer sınıflardaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ölçek toplam puanları ile öğrencilerin cinsiyet, yaşanılan yer, gelir düzeyi, mezun olunan okul, çalışma durumu ve kan bağışısına ilişkin eğitim alma durumları arasında istatistiki olarak bir fark olmadığı belirlenmiştir (p <0.05) (Tablo 1).

Ölçeğin alt boyutları değerlendirildiğinde; Öğrencilerin kan bağışısı tutum ölçeği toplumsal ve sosyal sorumluluk, endişe ve toplumsal görüş ve anlayış boyutu puan ortalaması sırasıyla 50.32±5.28, 22.17±6.29, 10.97±3.46’dir. Toplumsal ve sosyal sorumluluk alt boyutu ortalamasının kadınlarda daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi (t:2.462 p:0.014) (Tablo 2). Öğrencilerin sınıf, yaşanılan yer, gelir düzeyi, mezun olunan okul, çalışma durumu ve kan bağışısına ilişkin eğitim alma durumları ile toplumsal ve sosyal sorumluluk, endişe ve toplumsal

görüş ve anlayış alt boyutları arasında istatistiki olarak herhangi bir fark olmadığı belirlendi (p <0.05) (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri ile Kan Bağışısı Tutum Ölçeği Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	n		Kan Bağışısı Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları		Test ve p Değeri
	n	%	X	SS	
Cinsiyet					
Kadın	307	76.4	83.55	9.26	t:0.277
Erkek	95	23.6	83.24	10.16	p: .782
Sınıf					
1	121	30.1	85.38	8.90	
2	83	20.6	83.20	8.54	F:2.718
3	95	23.6	81.85	9.2	p: .044*
4	103	25.6	82.96	10.7	
Mezun Olunan Okul					
Düz Lise	72	17.9	83.65	9.27	
Anadolu Lisesi	224	55.7	82.99	9.38	F: 0.934
Fen Lisesi	6	1.5	81.66	12.56	p: .444
Süper Lise	2	0.5	76.00	0.00	
Diğer	98	24.4	84.71	9.69	
Yaşanılan Yer					
Evde, aile ile	70	17.4	84.14	11.15	
Evde, arkadaş ile	70	17.4	82.82	8.79	F: 0.453
Devlet Yurdu	158	39.3	83.88	9.51	p: .771
Özel yurt/pansiyon	100	24.9	82.73	8.80	
Diğer	4	1	85.75	2.06	
Çalışma Durumu					
Evet	14	3.5	82.71	11.60	t:0.307
Hayır	388	96.5	83.50	9.40	p: .750
Gelir Durumu					
0-250 tl	40	10	83.92	10.08	
251-500 tl	188	46.8	83.84	9.12	F:1.358
501-750 tl	98	24.4	83.36	8.41	p: .248
751-1000 tl	33	8.2	85.03	9.03	
1001 ve üstü	43	10.7	80.53	12.42	
Ders Dışı Kan Bağışısı Eğitimine Katılma Durumu					
Evet	112	27.9	83.66	9.29	T:0.252
Hayır	290	72.1	83.40	9.55	p: .801

*p<0.05

Tablo 2. Öğrencilerin Demografik Özellikleri ile Kan Bağışısı Tutum Ölçeği Alt Boyut Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Tanıtıcı Özellikler	Toplumsal ve Sosyal Sorumluluk		Endişe		Toplumsal Görüş ve Anlayış	
	X	SS	X	SS	X	SS
Cinsiyet						
Kadın	50.68	5.24	22.07	5.71	10.79	3.35
Erkek	49.16	5.28	22.50	7.91	11.56	3.74
Test ve p Değeri	t:2.462	p:.014*	t:0.586	p:.558	t:1.919	p:.056
Sınıf						
1	50.87	4.32	23.14	7.01	11.35	3.13
2	49.96	5.09	22.02	4.67	11.21	3.10
3	49.96	5.86	21.24	5.82	10.64	3.65
4	50.03	5.28	22.00	6.86	10.64	3.87
Test ve p Değeri	F:0.710	p: .547	F:1.709	p: .165	F:1.238	p: .296
Mezun Olunan Okul						
Düz Lise	50.26	4.91	22.51	6.09	10.87	3.83
Anadolu Lisesi	50.54	5.15	21.60	6.52	10.78	3.28
Fen Lisesi	48.00	9.25	22.33	6.83	11.33	3.32
Süper Lise	50.00	4.24	15.50	2.12	10.50	2.12
Diğer	50.03	5.63	23.21	5.79	11.46	3.58
Test ve p Değeri	F:0.464	p: .762	F:1.661	p: .158	F:0.706	p: .588
Yaşanılan Yer						
Evde, aile ile	49.80	5.82	23.12	7.10	11.21	3.67
Evde, arkadaş ile	49.57	5.32	22.17	6.26	11.08	3.46
Devlet Yurdu	50.52	5.45	22.40	6.40	10.95	3.56
Özel yurt/pansiyon	50.82	5.59	21.16	5.54	10.75	3.21
Diğer	52.75	3.94	21.75	3.77	11.25	2.21
Test ve p Değeri	F:1.014	p: .400	F:1.110	p: .352	F:0.213	p: .931
Çalışma Durumu						
Evet	49.71	5.32	22.50	6.41	10.50	3.67
Hayır	50.35	5.29	22.16	6.29	10.99	3.45
Test ve p Değeri	t:0.442	p: .659	t:0.197	p: .844	t:0.522	p: .602
Gelir Durumu						
0-250 tl	49.67	5.39	22.77	6.12	11.47	3.38
251-500 tl	50.97	5.48	22.09	6.56	10.76	3.09
501-750 tl	49.59	4.47	22.55	5.49	11.22	3.55
751-1000 tl	51.06	3.90	22.39	6.16	11.57	3.86
1001 ve üstü	49.20	5.65	20.93	7.11	10.39	4.40
Test ve p Değeri	F:1.998	p: .094	F:0.613	p: .653	F:1.059	p: .377
Ders Dışı Kan Bağışısı Eğitimine Katılma Durumu						
Evet	50.92	4.80	21.81	6.14	10.92	3.42
Hayır	50.09	5.45	22.31	6.35	10.99	3.47
Test ve p Değeri	t:1.416	p: .158	t:0.715	p: .475	t:0.167	p: .866

Tartışma

Bu çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin kan bağışu tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Literatürde üniversite öğrencilerinin kan bağışına karşı tutum ve bilgilerini değerlendiren benzer çalışmalara bakıldığında; üniversitelerin sağlıkla ilgili bölümlerinde yapılan pek çok çalışmada çalışmamızla benzer şekilde öğrencilerin kan bağışu konusunda olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Daştan, Daştan, Kıranşal, 2013; Küçük kara, Dönmez, Altındiş, Aslan ve Altındiş, 2017; Singh, Muninarayana, Venkateshe, Anil, 2015). Yapılan çalışmalar, sağlık alanında öğrenim gören yada çalışanların bilinç ve farkındalığının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Daştan, Daştan, Kıranşal, 2013; Mahmoudızadeh ve Mortazavi 2008; Nwogoh, Aigberadion ve Nwannadi, 2013; Özpulat 2017; Sungur ve Mayda 2014; Sabu, Remya, Binu ve Vivek, 2011; Yaşar ve ark.,2011). Literatürde karşılaştırmalı çalışmalara pek rastlanamamakla birlikte; Özpulat'ın (2017) çalışmasında sağlık yüksekokulu öğrencilerinin meslek yüksekokulu ve iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinden daha yüksek oranda kan bağışlamayı istediği belirlenmiştir (Özpulat, 2017).

Çalışmamızda birinci sınıf öğrencilerinin kan bağışına karşı tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun nedeni sosyal medyada yapılan bazı kampanyalar ve son yıllarda kan bağışına verilen önemin daha çok üzerinde durulması ve bu gelişmelere bu yaş grubundaki öğrencilerin daha çok ilgi göstermesi olabilir. Literatürde öğrencilerin sınıfları arasında kıyaslama yapılan çalışmalara rastlanamamıştır.

Ölçeğin alt boyutları değerlendirildiğinde, "Toplumsal ve sosyal sorumluluk" alt boyutu ortalamasının kadınlarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde "Kan Bağışu Tutum Ölçeği" ile yapılmış çalışmalara rastlanamamakla beraber; çalışma sonuçlarımızı benzer şekilde, kadınların kan bağışına karşı tutumlarının daha olumlu olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Chen ve ark., 2006; Özmen, Çetinkaya, Sarızeybek ve Zeybek, 2008; Yazıcı, Kavak, Kaya, Tekin ve Kalaycı, 2015). Ancak Kızılayın verilerine bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla daha fazla kan bağışında buldukları görülmektedir (Türk Kızılayı 2016). Özpulat'ın (2017) çalışmasında ise kız öğrencilerin daha yüksek kan bağışlamayı istemesine rağmen erkek öğrencilerin daha fazla oranda kan bağışu yaptıkları belirlenmiştir (Özpulat, 2017). Benzer çalışmalarda da erkeklerin daha fazla oranda kan bağışında buldukları ortaya konmaktadır (Soyal ve Yarar, 2017; Şihbarakoğlu, 2014; Uma, Arun ve Arumugam, 2013).

Sadece tek bir örneklem grubunda yapılmış olması bu araştırmanın sınırlılığıdır.

Sonuçların Uygulamada Kullanımı

Çalışmada; hemşirelik bölümü öğrencilerinin kan bağışu tutumlarının olumlu olduğu, birinci sınıf öğrencilerinin ve kadınların diğer gruplara göre daha olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Toplumda kan bağışu hakkında bilinç oluşturulup olumlu tutumların gerçekleştirilmesi ve kan bağışını teşvik etmek, kan bağışına yönelik eğitimlerin artırılması ve bu eğitimin daha erken yaşlarda başlaması ile mümkün olacaktır. Bu eğitimler özellikle toplumda beklentinin

yüksek olduğu gençlerin, olumlu davranışlarını arttıracak ve toplumun sağlık düzeyinin yükselmesine katkı sağlayacaktır. Bunun için;

Kan bağışu tutumuna ilişkin farklı bölümlerde eğitim gören üniversite öğrencileri ve liselerde kesitsel-tanımlayıcı çalışmaların yapılması,

Farklı bölümlerde eğitim gören öğrencilerle karşılaştırmalı çalışmalar yapılması ve

Elde edilen sonuçlar ışığında kan bağışını arttırmak için farklı gruplara yönelik girişimlerin planlanması önerilebilir.

Kaynaklar

1. Akalın, S., Başkan, B., Saçar, S., Kutlu, S.S., & Turgut, H. (2011). Denizli'de kan donörlerinde HBsAg, anti-HCV ve RPR seroprevalansı-özgün araştırma. *Klinik Dergisi*, 24 (2):101-104.
2. Alam, M., & Masalmeh, D. B. D. (2004). Knowledge, attitudes and practices regarding blood donation among the Saudi population. *Saudi Medical Journal*, 25(3): 318-321.
3. Al-Drees, A. M. (2008). Attitude, belief and knowledge about blood donation and transfusion in Saudi population. *Pakistan J Med Sci*, 24,74-9.
4. Allen, J., & Butler, D. D. (1993). Assessing the effects of donor knowledge risk on intentions. *Marketing Health Services*, 13(3):26-33.
5. Çelik, C., & Güven, G. (2015) Kan bağışu tutum ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *EÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2): 504-520
6. Cevizci, S., Erginöz, E., & Yüceokur, A. (2010). Gönüllü kan bağışıcılığı ve kan verme davranışını etkileyen faktörler. *Türkiye Klinikleri Cardiovascular Sciences*, 22(1): 85-92
7. Chen, J. X., Zhang, T. M., Lim, F. L., Wu, H. C., Lei, T. F., Yeong, P. K., & Xia, S. J. (2006). Current knowledge and attitudes about organ donation and transplantation among Chinese university students. *Transplantation proceedings*, 38, 2761-2765.
8. Daştan, N. B., Daştan, M., & Kıranşal, N. (2013). Practices and attitudes towards blood donation in health high school students. *Journal of Human Sciences*, 10(1): 293-306.
9. Goncalez, T. T., Sabino, E. C., Chen, S., Salles, N. A., Chamone, D. A., McFarland, W., & Murphy, E. L. (2008). Knowledge, attitudes and motivations among blood donors in Sao Paulo, Brazil. *AIDS and Behavior*, 12(1): 39.
10. Güler, V., & Armağan, E. (2003). Kan ve kan ürünleri. *STED*, 12: 421-3.
11. Hablemitoğlu Ş, Özkan Y, Yıldırım F. (2010). Bir fedakârlık örneği olarak "Kan bağışu". *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(20).
12. Kaya, E., Sezek, F., & Doğan, S. (2007). Üniversite öğrencilerinin kan bağışına karşı tutumları ve kan bağışında alan bilgilerinin etkisinin incelenmesi. *Cankaya University Journal of Arts and Sciences*, 1(7):97-114.
13. Küçük kara, G., Dönmez, T. B., Altındiş, A., Aslan, F. G., & Altındiş, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin kan bağışu konusundaki farkındalıkları ve yaklaşımları. *Journal of Human Rhythm*, 3(3): 151-156.
14. Kutlu, Ö., & Babadoğan, C. (2003). İlköğretim programları ve ders kitaplarında HIV/AIDS konularının yeri ve ele alınış biçimi. *HIV/AIDS Dergisi*, 6 (3): 65-66.
15. Mahmoudızadeh, F., & Mortazavi, Y. (2008). Evaluation of the awareness of students in Zanjan universities about blood donation eligibility criteria. *SJIBTO*, 195-202.
16. Marantidou, O., Loukopoulou, L., Zervou, E., Martinis, G., Egglezou, A., Fountouli, P., & Maniatis, A. (2007). Factors that motivate and hinder blood donation in Greece. *Transfusion Medicine*, 17(6): 443-450.
17. Nwogoh, B., Aigberadion, U., & Nwannadi, A. I. (2013). Knowledge, attitude, and practice of voluntary blood donation among healthcare workers at the University of Benin Teaching Hospital, Benin City, Nigeria. *Journal of blood transfusion*, 1-6.
18. Özmen, D., Çetinkaya, A. Ç., Sarızeybek, B., & Zeybek, A. (2008). Celal Bayar Üniversitesi Manisa Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin

- organ bağışına ilişkin bilgi ve görüşleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 28(3): 311-318.
19. Özpulat, F. (2017). Üniversite öğrencilerinin kan ve organ bağışına ilişkin düşünceleri. *HSP*, 4(2): 71.
 20. Randa, A. C., Cömert, A., Adıgüzel, B., Balıkcıoğlu, C., Örnekol, C., Bayındır, P., & Bakal, İ. S. (2011). Türk Kızılayı orta anadolu bölgesi kan ürünleri tedarik zinciri yönetimi projesi. *Endüstri Mühendisliği Dergisi*, 22(3): 22-70.
 21. Ringwald, J., Lange, N., Rabe, C., Zimmermann, R., Strasser, E., Hendelmeier, M., & Eckstein, R. (2007). Why do some apheresis donors donate blood just once?. *Vox sanguinis*, 93(4): 354-362.
 22. Sabu, K. M., Remya, A., Binu, V. S., & Vivek, R. (2011). Knowledge, attitude and practice on blood donation among health science students in a university campus, South India. *Online Journal of Health and Allied Sciences*, 10(2):1-3.
 23. Şıbaraklıoğlu, H. (2014). Kayseri ilinde toplumun kan bağışına karşı tutum ve davranışları [Yüksek Lisans Tezi]. T.C. Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
 24. Singh, S., Muninarayana, C., Venkatesha, M., & Anil, N. S. (2015). Blood donation awareness and beliefs among medical and nursing students. *Int J Med Sci Public Health*, 4(10), 1338-42.
 25. Sojka, B. N., & Sojka, P. (2008). The blood donation experience: self-reported motives and obstacles for donating blood. *Vox sanguinis*, 94(1):56-63.
 26. Soyal, H., & Yazar, O. (2017). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin kan bağışına karşı tutum ve davranışları. *Marmara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(2):65-68.
 27. Sungur, M. A., & Mayda, A. S. (2014). Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem I ve dönem VI öğrencilerinin organ bağışi konusunda bilgi ve tutumları. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(2): 15-20.
 28. T.C. Sağlık Bakanlığı. Türkiye'de kan tedarik sisteminin güçlendirilmesi teknik destek projesi Aralık, 2013. Erişim tarihi:15.05.2018 <http://www.shgm.saglik.gov.tr/dosya/188069/h/ulusal-kan-ve-kan-bilesenleri-rehberi-kan-bagisi-bolumu-pdf>.
 29. Türk Kızılayı. Kan hizmetleri genel müdürlüğü faaliyet kitabı Ankara, 2016. Erişim Tarihi:01.05.2018.http://www.kanver.org/Upload/Dokuman/Dosya/93488678_khgm_2016.pdf
 30. Uma, S., Arun, R., & Arumugam, P. (2013). The knowledge, attitude and practice towards blood donation among voluntary blood donors in Chennai, India. *Journal of clinical and diagnostic research: JCDR*, 7(6):1043.
 31. Wiwanitkit, V. (2000). A study on attitude towards blood donation among people in a rural district, Thailand. *Southeast Asian J Trop Med Public Health*, 31: 609-11.
 32. Yaşar, K. K., Pehlivanoglu, F., Işık, M. E., Çiçek, G., Gürsoy, S., Şimşek, M., ... & Şengöz, G. (2011). Ne kadar farkındayız? Kan bağışi konusunda doktor anketi. *Medical Bulletin of Haseki/Haseki Tıp Bulteni*, 49(2): 56-61.
 33. Yazıcı, S. Ö., Kavak, H. O., Kaya, E., Tekin, A., & Kalaycı, I. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin organ nakli ve bağışi konusunda bilgi ve düşüncelerinin belirlenmesi. *MAKÜ Sag. Bil. Enst. Derg.*, 3(2): 66-76.
 34. Yıldız, Ç., Emekdaş, G., Kanık, A., Tiftik, N., Solaz, N., Aslan, G., & Otağ, F. (2006). Neden kan bağışlamıyoruz. Mersin ili'nde yaşayanlarda kan bağışına genel bakış: anket çalışması. *İnfeksiyon Dergisi (Turkish Journal of Infection)*, 20(1): 41-55.